

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

is fit to pour water over the hands, even a deaf-mute, an insane person, or a minor. If no one else is present, one may hold the vessel between his knees and pour onto his hands or tilt the barrel over his hands and wash; or wash one hand, pouring with one onto the other, and again pouring with the first onto the second. And [even] a monkey may wash a person's hands for him. (3) A watering trough, into which a person pours [water] drawn by hand or with a wheel, and the water flows from it into a channel to water vegetables or livestock: if one sets his hands into the trough and the water passes and flows over his hands, it is not considered washing, because there is no one pouring it onto his hands [since the water is now flowing on its own]. But if his hands are close to the place where the bucket is poured out, so that the water that flows onto his hands comes as a result of the person's pouring, it is considered as washing.

חַרֵּשׁ שׁוֹטֵה וְקֶטֶן. אִם אֵין שָׁם אַחֲרַי מִנִּיחַ הַכֶּלִי בֵּין בְּרַכְיוֹ וְצֶק עַל יָדָיו אוֹ יֵטֵה הַחֲבִית עַל יָדָיו וְיֵטֵל אוֹ נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְצֶק בְּזוֹ עַל זוֹ וְחֹזֵר וְצֶק בְּרֵאשׁוֹנָה עַל הַשְּׂנִיָּה. וְהַקּוֹף נוֹטֵל לְיָדָיִם: גַּ' הַשְּׂקֵת שְׂדוּלָה אֲדָם בְּיָדוֹ אוֹ בְּגִלְגֹּל וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ וְהַמַּיִם נִמְשָׁכִין מִמֶּנָּה בְּאִמָּהּ וְהוֹלְכִין וּמְשַׁקִּין הַיְרֻקוֹת אוֹ הַבְּהֵמָה וְהַנִּיחַ יָדָיו בַּשְּׂקֵת וְעָבְרוּ הַמַּיִם וְשִׁטְפוּ עַל יָדָיו לֹא עָלְתָה לוֹ נְטִילָה שֶׁהָרִי אֵין כָּאֵן נוֹתֵן עַל יָדָיו. וְאִם הָיוּ יָדָיו קְרוּבוֹת לְשִׁפְיַת הַדָּלִי עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמַּיִם שֶׁשִּׁטְפוּ עַל יָדָיו מִכַּח נְתִיבַת הָאָדָם עָלְתָה לוֹ נְטִילָה:

VAYEILECH FOR THURSDAY NIGHT

וילך ליל ששי

צירוף יהוה

כּו אֲרִי אֲנִי יִדְעֵנָא יְתָ סְרַבְנוּתָךְ וְיֵת קַדְלָךְ דְּקִשְׁיָא הָא בְּעַד אֲנָא קָיָם עִמָּכּוֹן יוֹמָא דִּין מְסַרְבִּין תְּוִיתוֹן קָדָם יְיָ וְאָף אֲרִי בְּתַר דְּאִמּוֹת: כּח כְּנִישׁוֹ לְוִתִּי יְתָ כָּל סְבִי שְׁבִטִיכּוֹן

כּו כִּי אֲנֹכִי יִדְעֵתִי אֶת־מַרְיָךְ וְאֶת־עַרְפְּךָ הַקִּשָּׂה הֵן בְּעוֹדֵנִי חִי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הֵייתֶם עִם־יְדוּהָ וְאָף כִּי־אֲחֲרַי מוֹתִי: שְׁנִי מִפְטִיר כּח הַקְּהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זְקֵנֵי שְׁבִטֵיכֶם

(27) For I know your rebellious spirit and your stubbornness. Even while I am alive with you today — you are rebelling against the Lord, and also after my death! (28) Assemble to me all the elders of your tribes, and your policemen,

RASHI

רש"י

(28) **Assemble to me** — [See Numbers (כח) הַקְּהִילוּ אֵלַי. וְלֹא תִקְעוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם (10:2-3,7), where trumpets were to be blown to assemble the people.] On this day, however, they did not blow the trumpets in order to assemble the congregation together, because the verse says (Numbers 10:2), "Make for yourself [two trumpets of silver ... and they will be for you to call the assembly]." [Now, this was a commandment to Moshe, because "for yourself" and "for you" are both written in the singular

וְסָרְכִיכֹן וְאִמְלִל קְדֻמֵּיהוֹן יִתְּ
פְתִגְמִיא הָאֵלִין וְאִסְהַד בְּהוֹן יִתְּ
שְׂמִיא וְיִת אַרְעָא: כט אַרְי
יִדְעָנָא בְּתַר דְּאִמּוֹת אַרְי חֲבֵלָא
תְּחַבְּלוֹן וְתִסְטוֹן מִן אַרְחָא דִּי

וְשִׁטְרִיכֶם וְאִדְבַרְהָ בְּאִזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וְאֶעֱיֵדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ: כט כִּי יִדְעֵתִי אַחֲרַי מוֹתִי כִּי־הַשְּׁחַתָּה
תִּשְׁחָתוּן וְסִרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי

and I shall speak these words [so that] they will hear [them], and I shall call upon the heaven and the earth as witnesses for them. (29) For I know that after my death, you will surely become corrupted, and deviate from the way which I

RASHI

form, and thus, this commandment was directed personally to Moshe. Hence, Moshe made these trumpets and kept them in his possession.] However, throughout Moshe's lifetime [and up till that day of his passing,] Moshe had not yet transferred these trumpets over to Yehoshua's authority [for him to use]. Moreover, these trumpets were hidden away even during Moshe's lifetime, prior to the day of his passing, thus affirming the words of the verse (Ecclesiastes 8:8), "There is no control on the day of death" (Tanchuma Behaalotcha 10). I shall call upon the heaven and the earth as witnesses for them

רש"י
בְּחֻצוֹצְרוֹת לְהַקְהִיל אֶת הַקְּהָל לְפִי שְׁנֹאמַר עֲשֵׂה לְךָ וְלֹא הַשְּׁלִיט יְהוֹשֻׁעַ עֲלֵיהֶם וְאֵף בְּחַיֵּיו נִגְנְזוּ קוֹדֵם יוֹם מוֹתוֹ (ס"א בְּיוֹם מוֹתוֹ) לְקַיֵּם מַה שְׁנֹאמַר וְאִין שְׁלֹטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת: וְאֶעֱיֵדָה בָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְאִ"ת הָרִי כְּבָר הַעִיד לְמַעַל הַעֵיּוֹדוֹתֵי בְּכֶם הַיּוֹם וְגו' הֵתֵם לְיִשְׂרָאֵל אָמַר אָבֵל לְשָׁמַיִם וְלְאָרֶץ לֹא אָמַר וְעַבְשִׁיו בָּא לְוֹמַר הָאִזְיֵנו הַשָּׁמַיִם וְגו': (כט) אַחֲרַי מוֹתִי כִּי הַשְּׁחַת תִּשְׁחִיתוּן. וְהָרִי כָּל יְמוֹת יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִשְׁחִיתוּ שְׁנֹאמַר וַיַּעֲבֵד יִשְׂרָאֵל אֶת ה' כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ מִכָּאֵן שֶׁתִּלְמִידוֹ שָׁל אָדָם חָבִיב עָלָיו כְּגוֹפוֹ כָּל יְמֵן שִׁיְהוֹשֻׁעַ חַי הָיָה נִרְאָה לְמֹשֶׁה בְּאֵלוֹ הוּא חַי:

— You might object, "But did God not already call them as witnesses earlier (Deuteronomy 30:19) [saying, I call upon the heaven and the earth as witnesses]?" [In answer to this, we learn that] in the earlier verse (Deuteronomy 30:19), God was addressing Israel [regarding this matter], but He was not directly addressing the heaven and the earth at that time. Now, however, God [addresses the heaven and the earth directly, calling them as witnesses, and] introduces the next passage (Deuteronomy 32:1): "Listen, O Heavens ...." (29) [For I know that] after my death, you will surely become corrupted — But actually, throughout all the days of Yehoshua, the Jews did not become corrupt, for the verse states (Judges 2:7), "And the people served the Lord all the days of Yehoshua." [What, then, did Moshe mean when he said that the Jews would become corrupted after his death?] We learn from here, that one's student is as dear to a man as his own self. For all the period of time that Yehoshua was alive [even after Moshe's passing], for Moshe, it was as though he himself was alive. [Hence, when Moshe said "after my death," he was really alluding to the death of Yehoshua, thus referring to the period after Yehoshua's passing.]

פְּקַדִּית יִתְכוּן וּתְעַרַע יִתְכוּן
 בְּשֵׂתָא בְּסוּף יוֹמֵיָא אַרְי
 תְּעַבְדוּן יִת דְּבִיש קָדָם יִי
 לְאַרְגָּזָא קְדָמוּהִי בְּעוֹבְרֵי
 יִדִּיכוּן: 5 וּמְלִיל מִשָּׁה קָדָם כָּל
 קְהֵלָא דִּישְׂרָאֵל יִת פְּתַגְמֵי
 תּוֹשְׁבַחְתָּא הָדָא עַד דְּשְׁלִימוּ:
 פפפ

**אַתְכֶם וְקִרְאת אַתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרִית
 הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּהַ
 לְהַכְעִיסוֹ בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיכֶם: 5 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 בְּאָזְנוֹ כָּל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
 הַזֹּאת עַד תַּמָּם: פ פ פ**

had commanded you. Consequently, the evil will befall you at the end of days, because you did evil in the eyes of the Lord, to provoke Him to anger through the work of your hands. (30) Then, Moshe spoke to all the assembly of Israel [so that] they heard the words of the following song, until their very end:

(Return to the beginning of the Parshah and read 22 verses.)

VAYEILECH FOR FRIDAY

וילך ליום ששי

הפטרת וילך

בהושע פרק יד

ב שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְדוּהַ אֱלֹהִיךָ כִּי כִשְׁלַת בְּעוֹנֶיךָ: ג קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְדוּהַ אִמְרוּ אֵלֵינוּ
 כִּלְתִּישָׂא עוֹן וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ: ד אֲשׁוּר | לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוֹס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד
 אֱלֹהֵינוּ לַמַּעֲשֵׂה יְדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחַם יְתוֹם: ה אֲרַפֵּא מִשׁוֹבְתֶם אֲהַבֶם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ: ו אֲהִיָּה
 כַּסּוּל לִישְׂרָאֵל יִפְרַח בַּשּׁוֹשַׁנָּה וְנֶךְ שְׂרָשׁוֹי כַּלְבָּנוּן: ז יִלְכוּ יוֹנְקוֹתַי וַיְהִי כְבוֹת הַזֶּדֶן וְרִיחַ לוֹ כַּלְבָּנוּן:
 ח יִשְׁבוּ וְשָׁבִי בְצִלּוֹ יַחֲיוּ דַגָּן וַיִּפְרְחוּ כַנְּפֵן וְכָרוּ כַיִּין לְבָנוּן: ט אֲפָרִים מִה־לִּי עוֹד לְעַצְבִּים אֲנִי עֲנִיתִי
 וְאֲשׁוּרְנוּ אֲנִי כְבוֹרוֹש רַעֲנָן מִמֶּנִּי פְרִיךָ נִמְצָא: י מִי חֶכֶם וַיְבַן אֱלֹהַ נְבוֹן וַיִּדְעֵם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְדוּהַ
 וַצְדִקוּם יִלְכוּ כָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם: יא מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעִבְרַ עַל־פְּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נִחַלְתּוּ לֹא־חַחְזוּק
 לְעַד אִפּוֹ כִּי־חָפִץ חֶסֶד הוּא: יב יִשׁוּב יִרְחַמְנוּ יִכְבֹּשׂ עוֹנֵתֵינוּ וְתִשְׁלַח בְּמַצְלוֹת יָם כִּלְתִּישְׁפָאֲתָם: כ הַתַּתָּן
 אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ מִיְמֵי קָדָם: יג וַיְדוּהַ נְתַן קוֹלוֹ לִפְנֵי חֵילוֹ כִּי רַב
 מֵאֵד מִחֲנֹהוּ כִּי עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ כִּי־גִדּוֹל יוֹם־יְדוּהַ וְנֹרָא מֵאֵד וּמִי יִכְלִינוּ: יד וְגַם־עֲתֵה נֹאם־יְדוּהַ שָׁבוּ
 עֲדֵי בְּכָל־לִבְכֶם וּבְצִוּם וּבְכַכֵּי וּבְמִסְפַּד: יו וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאֶל־בְּנֵיכֶם וְשׁוּבוּ אֶל־יְדוּהַ אֱלֹהֵיכֶם כִּי־חַנּוּן
 וְרַחוּם הוּא אַרְךְ אֲפָיִם וְרַב־חֶסֶד וְנָתַם עַל־הָרַעָה: יז מִי יוֹדַע יִשׁוּב וְנָתַם וְהַשְׂאִיר אַחֲרָיו בְּרַכָּה מִנְחָה
 וְנִסְךָ לִידוּהַ אֱלֹהֵיכֶם: יח תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִוּוֹן קְדָשׁ־צוּם קְרָאוּ עֲצָרָה: יט אִסְפוּ־עָם קְדָשׁוֹ קְהֵל קַבְצוּ
 זְקֵנִים אִסְפוּ עוֹלָלִים וַיִּזְכְּקוּ שְׂדֵיָם יֵצֵא חֶתָן מִחֲדָרוֹ וְכִלְתָּ מִחֲפָתָה: יי בֵּין הָאוּלָם וְלַמְזוֹבַח יִכְבוּ הַכְּהֻנִּים
 מִשְׂרָתֵי יְדוּהַ וְיֹאמְרוּ חוֹסֶה יְדוּהַ עַל־עַפְדָּךְ וְאֶל־תַּתָּן נִחַלְתֵךְ לְחַרְפָּה לְמַשְׁלַבֵּם גּוֹיִם לְמַה וְיֹאמְרוּ בְּעַמִּים
 אֵיךְ אֱלֹהֵיהֶם: יג וַיִּקְנֵא יְדוּהַ לְאַרְצוֹ וַיַּחְמַל עַל־עַמּוֹ: יד וַיַּעַן יְדוּהַ וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הֲנִי שְׂלַח לְכֶם אֶת־הַדָּגָן
 וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיְצֵהר וּשְׁבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אֲתֶן אֶתְכֶם עוֹד חֲרָפָה בְּגוֹיִם: כ וְאֶת־הַצְּפוּיִ אֲרַחֵק מֵעֵלְיֶכֶם
 וְהַדְחִיתִי אֶל־אַרְצֵן צִיָּה וּשְׁמַמָּה אֶת־פְּנֵיו אֵל הַיָּם הַקָּדְמֹנִי וְכַפּוּ אֶל־הַיָּם הָאֲחֵרֹן וְעֲלָה בְּאִשׁוֹ וְתַעֲלֶה
 צְהַנְתּוּ כִּי הִגְדִיל לַעֲשׂוֹת: כא אֶל־תִּירְאֵי אֲדַמָּה גִילִי וּשְׁמַחִי כִּי־הִגְדִיל יְדוּהַ לַעֲשׂוֹת: כב אֶל־תִּירְאוּ
 בְּהַמּוֹת שְׂדֵי כִּי דִשְׂאוּ נְאוֹת מִדְּבַר כִּי־עִין נִשְׂא פְרִיו תֵּאֲנֶה וְנִפְּן נִתְּנוּ חֵילָם: כג וּבְגֵי צִוּוֹן גִּילוּ וּשְׁמַחוּ
 בַּיְדוּהַ אֱלֹהֵיכֶם כִּי־נָתַן לְכֶם אֶת הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וַיּוֹרֵד לְכֶם גֶּשֶׁם מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹן: כד וּמְלָאוּ
 הַנְּרָנוֹת בָּר וְהַשִּׁיקוּ הַיִּקְבָּים תִּירוֹשׁ וַיְצַהֲר: כה וּשְׁלַמְתִּי לְכֶם אֶת־הַשָּׁנִים אֲשֶׁר אֶכַל הָאֲרָבָה הַיֵּלֶק
 וְהַחֲסִיל וְהַגֶּם חֵילִי הִגְדּוֹל אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי בְכֶם: כו וְאַכְלַתֶּם אֶכּוֹל וְשָׁבוּעַ וְהַלְלַתֶם אֶת־שֵׁם יְדוּהַ אֱלֹהֵיכֶם
 אֲשֶׁר־עֲשֵׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יִכְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: